

การศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ปีพุทธศักราช 2556
ในคำขวัญวันครูแห่งชาติ ระหว่างปีพุทธศักราช 2522-2567

**AN ANALYTICAL STUDY OF ETHICS BASED ON THE 2013
TEACHER PROFESSIONAL STANDARDS IN THE NATIONAL
TEACHER'S DAY SLOGANS FROM 1979 TO 2024**

ประภากร พาบอ | *Praphakorn Phapor* | **ORCID ID: 0009-0007-8354-0190**

คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ประเทศไทย | Faculty of Education and Human Development, Chaiyaphum Rajabhat University, Chaiyaphum Province, Thailand
Corresponding Author E-mail: phathanant.ph@cpru.ac.th

ปพิชญา พรหมกันธา | *Paphitchaya Phromkantha* | **ORCID ID: 0009-0001-2083-7794**

คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ประเทศไทย | Faculty of Education and Human Development, Chaiyaphum Rajabhat University, Chaiyaphum Province, Thailand
E-mail: paphichaya.ph@cpru.ac.th

สิริศักดิ์ อาจิวชัย | *Sirisak Artwichai*

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ประเทศไทย | Faculty of Arts and Sciences, Chaiyaphum Rajabhat University, Chaiyaphum Province, Thailand
E-mail: thaiedu@cpru.ac.th

กุสุมา สุ่มมาตร | *Kusuma Summart* | **ORCID ID: 0009-0005-5544-0227**

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร ประเทศไทย | Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon Province, Thailand
E-mail: kusuma3083@gmail.com

Received: (May 13, 2025); Revised: (August 28, 2025); Accepted: (August 28, 2025)

Citation:

ประภากร พาบอ ปพิชญา พรหมกันธา สิริศักดิ์ อาจิวชัย และกุสุมา สุ่มมาตร. (2568). การศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมตาม
เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ปีพุทธศักราช 2556 ในคำขวัญวันครูแห่งชาติ ระหว่างปีพุทธศักราช 2522-2567.
วารสารวิจัยและนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน, 2(4), 56-73.

Phapor, P., Phromkantha, P., Artwichai, S., & Summart, K. (2025). An analytical study of ethics based on the 2013
teacher professional standards in the National Teacher's Day Slogans from 1979 to 2024. *Journal of
Research and Innovation for Sustainability*, 2(4), 56-73.

ABSTRACT

This article research aimed to analyze the ethics reflected in the National Teacher's Day slogans from 1979 to 2024, by using the 2013 professional teacher standards for ethical practices as a framework. The study employed document analysis to examine 46 slogans published on the Teachers' Council of Thailand website. The analysis focused on moral and ethical principles outlined in the code of ethics for the teaching profession, which encompassed five ethical principles, nine dimensions, and a total of 17 attributes. The instrument used was a moral analysis form. The statistics employed included frequency, percentage, mean, standard deviation, and distribution.

The findings revealed that the National Teacher's Day slogans from 1979 to 2024 clearly reflected the professional ethics of teachers based on the 2013 standards. On average, each year's slogan conveyed 5–6 ethical principles, particularly those emphasizing integrity, fostering faith in the profession, and demonstrating love and compassion for students, which were the most frequently mentioned ethics. Most slogans primarily aimed to instill virtues related to the roles and responsibilities of teachers and their relationships with students. However, ethical aspects concerning the promotion of social and environmental well-being, including the development of relationships at the organizational level in the teaching profession has been presented rather minimally in slogans.

Keyword: national teachers' day slogan; Ethics; teacher professional standards; professional ethics

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์จริยธรรมที่ปรากฏในคำขวัญวันครูแห่งชาติระหว่างปีพุทธศักราช 2522-2567 โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ปีพุทธศักราช 2556 มาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) งานวิจัยใช้วิธีการศึกษาเอกสารและวิเคราะห์คำขวัญวันครูจำนวน 46 คำขวัญ ที่เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์คุรุสภา กระบวนการวิเคราะห์เน้นคุณธรรมจริยธรรมที่ครูพึงมีตามข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพซึ่งประกอบด้วยจรรยาบรรณ 5 หมวด 9 ข้อ รวมทั้งสิ้น 17 ประการ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวิเคราะห์คุณธรรมสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการกระจาย

ผลการวิจัยพบว่า คำขวัญวันครูแห่งชาติในช่วงปี พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2567 สะท้อนจริยธรรมวิชาชีพครูตามมาตรฐานปี พ.ศ. 2556 ได้อย่างชัดเจน โดยเฉลี่ยคำขวัญแต่ละปีแสดงถึงจริยธรรม 5-6 ข้อ โดยเฉพาะด้านการปฏิบัติตนอย่างบริสุทธิ์ใจ การสร้างศรัทธาในวิชาชีพ และการแสดงความรักเมตตาต่อศิษย์ ซึ่งเป็นจริยธรรมถูกกล่าวถึงบ่อยที่สุด ทั้งนี้ คำขวัญส่วนใหญ่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์

อย่างไรก็ตาม จริยธรรมด้านการจรรโลงสังคมและสิ่งแวดล้อมรวมถึงการสร้างสัมพันธภาพในระดับองค์กรวิชาชีพ ยังได้รับการนำเสนอในคำขวัญค่อนข้างน้อย

คำสำคัญ: คำขวัญวันครูแห่งชาติ, จริยธรรม, มาตรฐานวิชาชีพครู, จรรยาบรรณวิชาชีพ

1. บทนำ

ครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนและสังคม ทำให้มีการกำหนดวันครูขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ซึ่งเป็นเวลา 12 ปีหลังจากพระราชบัญญัติครูมีผลบังคับใช้ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีขณะนั้น ได้นำเสนอแนวคิดนี้ต่อที่ประชุมผู้แทนครูทั่วประเทศ ซึ่งมีมติให้ใช้วันที่ 16 มกราคม เป็นวันครู เนื่องจากเป็นวันประกาศใช้พระราชบัญญัติครู พ.ศ. 2488 นับตั้งแต่ พ.ศ. 2522 มีการกำหนดคำขวัญวันครูขึ้นเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู (คุรุสภา, 2567)

“คำขวัญวันครู” เป็นถ้อยคำที่แต่งขึ้นเพื่อเตือนใจและแนะแนวปฏิบัติแก่ครู โดยมีลักษณะสั้น กระชับ และคล้องจอง แตกต่างจากโอวาท คำโฆษณา หรือสุภาษิตที่อาจเป็นสัจธรรมหรือไม่ก็ได้ (นพวรรณ พันธุมธธา และคณะ, 2530) สอดคล้องกับพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ที่ระบุว่า “คำขวัญ” เป็น “ถ้อยคำที่แต่งขึ้นเพื่อเตือนใจหรือเพื่อให้เป็นสิริมงคล” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

ครูมีบทบาทสำคัญในสังคม ได้แก่ 1) สร้างพลเมืองดีผ่านการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 3) สืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีของชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) จรรยาบรรณครูได้รับการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรกในปี พ.ศ. 2506 และมีการปรับปรุงหลายครั้ง เช่น พ.ศ. 2526, พ.ศ. 2539, พ.ศ. 2548 และล่าสุด พ.ศ. 2556 โดยข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ 2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน 3) มาตรฐานการปฏิบัติตน ซึ่งรวมถึงจรรยาบรรณ จริยธรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ที่กำหนดพฤติกรรมพึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของครู (ราชกิจจานุเบกษา, 2556)

จากความคาดหวังของสังคมที่ต้องการให้ครูเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมและวิชาการ คำขวัญวันครูจึงมีความสำคัญในการสร้างขวัญกำลังใจและสะท้อนจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยเฉพาะด้านจริยธรรมที่ครูพึงมีการศึกษาแนวโน้มนำของคำขวัญวันครูตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2567 จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาในบริบทของสังคมไทย

2. วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์จริยธรรมในคำขวัญวันครูแห่งชาติ ระหว่างปีพุทธศักราช 2522-2567 ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ปีพุทธศักราช 2556

3. วิธีการวิจัย

3.1 งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์จริยธรรมที่ปรากฏในคำขวัญวันครูแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. 2522-2567 ผ่านการศึกษาเอกสารและวิเคราะห์เนื้อหาของคำขวัญ 46 รายการ ที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ของคุรุสภา

3.2 เนื้อหาที่นำมาวิเคราะห์ คือ คำขวัญวันครูแห่งชาติ ระหว่างปีพุทธศักราช 2522 - 2567 จำนวน 46 คำขวัญ เน้นการวิเคราะห์คุณธรรมและจริยธรรมที่ครูพึงมี ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2556 โดยพิจารณาเนื้อหาและบริบทของคำขวัญในแต่ละปี เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

3.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 ตัวแปรต้น คือ คำขวัญวันครูแห่งชาติ ระหว่างปีพุทธศักราช 2522-2567 รวม 46 คำขวัญ

3.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรมที่ครูพึงมี จำนวน 17 ข้อ จำแนกตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ปีพุทธศักราช 2556 ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) ประกอบด้วยจรรยาบรรณ 5 ข้อ (หมวด) 9 ด้าน

3.4 การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ เริ่มต้นด้วยการสำรวจข้อมูลและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำขวัญวันครู จากนั้นได้ทำการรวบรวมคำขวัญวันครูที่ปรากฏในเว็บไซต์ของคุรุสภาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 ถึง 2567 (<http://www.ksp.or.th>) รวมทั้งสิ้น 46 คำขวัญ โดยมีการวิเคราะห์คำขวัญเหล่านี้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเน้นที่จริยธรรมที่ครูพึงมีจำนวน 17 ข้อ ที่ได้มาจากการวิเคราะห์ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูปี พ.ศ. 2556 ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) ต่อมาได้ทำการจัดกลุ่มข้อมูลจากผลการวิเคราะห์เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาก่อนจะสรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาการศึกษาต่อไป

3.5 เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ จริยธรรมที่ครูพึงมีจำนวน 17 ข้อ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากมาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) ที่มี 5 หมวด 9 ด้าน ตามที่ระบุในราชกิจจานุเบกษา (2562) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจะพิจารณาจากข้อกำหนดเหล่านี้เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ตาราง 1 จริยธรรมที่ครูพึงมี 17 ข้อ สืบเคราะห์จากมาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) ปี พ.ศ. 2556

หมวด	ด้าน	จริยธรรมที่ครูพึงมี (สังเคราะห์)
หมวด 1 จรรยาบรรณ ต่อตนเอง	ข้อที่ 1 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ	(1) มีวินัยในตนเอง (2) พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ
หมวด 2 จรรยาบรรณ ต่อวิชาชีพ	ข้อที่ 2 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ	(3) ต้องรัก ศรัทธา (4) ซื่อสัตย์สุจริต (5) รับผิดชอบต่อวิชาชีพ
หมวด 3 จรรยาบรรณ ต่อผู้รับบริการ	ข้อที่ 3 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจ แก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ข้อที่ 4 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ข้อที่ 5 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ข้อที่ 6 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ ข้อที่ 7 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่	(6) เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ (7) ต้องรัก เมตตา (8) เอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจ แก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า (9) มีนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ (10) ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ (11) ต้องไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ (12) ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค (13) ไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

หมวด	ด้าน	จริยธรรมที่ครูพึงมี (สังเคราะห์)
	เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ	(14) พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบ คุณธรรม
หมวด 4 จรรยาบรรณ ต่อผู้ร่วม ประกอบ วิชาชีพ	ข้อที่ 8 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึง ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคี ในหมู่คณะ	(15) สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ (16) พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการ อนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของ ส่วนรวม
หมวด 5 จรรยาบรรณ ต่อสังคม	ข้อที่ 9 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึง ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และ พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของ ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข	(17) ยึดมั่นในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์คุณธรรม จริยธรรมที่ครูพึงมี จำนวน 17 ข้อ ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ปีพุทธศักราช 2556 ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) ประกอบด้วยจรรยาบรรณ 5 หมวด 9 ข้อ ซึ่งมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการวิจัย คณะผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการวิจัยออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดกรอบแนวทางในการศึกษาเบื้องต้น ขั้นตอนแรกเป็นการศึกษาในขอบข่ายที่เกี่ยวข้องกับคำขวัญวันครูแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 – 2567 ศึกษาจากตำรา เอกสารทางวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบร่างในการศึกษาจากวิธีการศึกษาทางเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งผลจากการศึกษาเอกสารจะช่วยในการจำแนกจริยธรรมที่สอดคล้องอยู่ในมาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณวิชาชีพ) จากนั้นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่จะถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์จริยธรรมที่ครูพึงมี

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือสำหรับใช้วิเคราะห์เนื้อหา ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลการจำแนกจริยธรรมในคำขวัญวันครูแห่งชาติมาใช้เป็นโครงร่างในการพัฒนาแบบวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมทั้งศึกษารูปแบบและวิธีการวิเคราะห์ เพื่อนำมาพัฒนาเป็นเกณฑ์สำหรับการวิเคราะห์ โดยใช้การพัฒนาเกณฑ์การวิเคราะห์ที่ประยุกต์จากขั้นตอนการศึกษาเอกสาร

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์เนื้อหาโดยการจำแนกข้อมูล ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์คำขวัญวันครูแห่งชาติ จำนวน 46 คำขวัญ โดยการจัดระเบียบข้อมูล แปลความ ตีความ และสรุปผล ด้วยวิธีการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูล (Constant Comparison) ตามแบบประเมินที่พัฒนาได้จากขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ หลังจากการวิเคราะห์เนื้อหาในขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยจัดระเบียบและเรียบเรียงข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยสรุปผลการวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาเป็นเครื่องมือในการวิจัยร่วมกับคณะผู้วิจัย เพื่อยืนยันการวิเคราะห์ข้อมูลในการจำแนกคุณธรรมและจริยธรรมในคำขวัญวันครูแห่งชาติ โดยจัดทำแบบประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ปี พ.ศ. 2556 ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) 5 หมวด 9 ข้อ หลังจากนั้นนำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือด้วยดัชนีความสอดคล้องระหว่างจริยธรรมที่ครูพึงมี จำนวน 17 ข้อ กับจุดประสงค์ของการวิจัย (Item – Objective Congruence Index: IOC) หากคะแนน IOC ได้มากกว่า หรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป จะถือว่ามีความสอดคล้องไม่ต้องปรับปรุง แต่หากได้คะแนนน้อยกว่า 0.50 จะต้องปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ โดยกำหนดเกณฑ์การใช้คะแนนการพิจารณา (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าจริยธรรมที่ครูพึงมีสอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงาน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) ปี พ.ศ. 2556

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าจริยธรรมที่ครูพึงมีสอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงาน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) ปี พ.ศ. 2556

-1 เมื่อแน่ใจว่าจริยธรรมที่ครูพึงมีไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงาน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) ปี พ.ศ. 2556

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงปริมาณ ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และจำแนกเนื้อหา มาคำนวณเป็นค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อแสดงผลในรูปแบบปริมาณ

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผล ในขั้นตอนสุดท้าย นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) โดยแสดง ผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบการอธิบาย และการบรรยายผล

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล สรุป และอภิปรายผลการวิจัย

3.7.1 การวิเคราะห์ตัวบทคำขวัญวันครูแห่งชาติเริ่มต้นด้วยการพิจารณาเนื้อหาของคำขวัญในแต่ละปี โดยเน้นว่าเนื้อหาของคำขวัญสอดคล้องกับจริยธรรมที่ครูพึงมีตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ปีพุทธศักราช 2556 ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) หรือไม่ ซึ่งจรรยาบรรณประกอบด้วย 5 หมวด 9 ข้อ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเนื้อหาและบริบทของคำขวัญในแต่ละปี เพื่อวิเคราะห์ว่าได้สะท้อนจริยธรรมดังกล่าว

หรือไม่ จากนั้น ผลการวิเคราะห์จะถูกนำเสนอในรูปแบบตารางที่แสดงให้เห็นว่าในคำขวัญปีใดสอดคล้องกับจริยธรรมในเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ปี พ.ศ. 2556 อย่างไร โดยการจัดกลุ่มคำขวัญในแต่ละปีตามหมวดหมู่ของจริยธรรม

3.7.2 เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษาแล้วคณะผู้วิจัยนำเสนอผ่านการลำดับขั้นตอนของเนื้อหาการวิจัย

4. ผลการวิจัย

การวิเคราะห์คำขวัญวันครูแห่งชาติในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 ถึงปี พ.ศ. 2567 จะเห็นว่าคำขวัญในแต่ละปีมีการเชื่อมโยงกับจริยธรรมตามมาตรฐานวิชาชีพครูปี 2556 จำนวน 17 ข้อ ซึ่งคำขวัญบางปีปรากฏความเชื่อมโยงกับจริยธรรมตามมาตรฐานวิชาชีพครูที่ครูพึงมีหลายข้อ ดังนี้

ตาราง 2 ตารางแจกแจงความถี่การเชื่อมโยงกับจริยธรรมตามมาตรฐานวิชาชีพครูปี พ.ศ. 2556 (จำนวน 17 ข้อ) กับคำขวัญวันครูแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2522 – 2567 (จำนวน 46 ปี/คำขวัญ)

พ.ศ.	จริยธรรมที่เชื่อมโยง (17 ข้อ)																	จำนวน ความถี่
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
2522	1	1	1	1	1		1		1	1				1				9
2523			1	1	1			1	1									5
2524			1	1	1		1	1	1									6
2525			1	1	1				1				1					5
2526			1		1		1	1	1									5
2527						1	1						1	1				4
2528			1	1	1				1				1		1			6
2529		1	1		1		1		1						1			6
2530	1		1	1	1				1		1		1					7
2531			1				1		1		1		1		1			6
2532		1	1		1		1		1		1	1						7
2533			1		1		1	1	1									5
2534			1		1		1		1	1			1					6
2535			1		1		1		1	1			1		1			7
2536		1			1										1			3

พ.ศ.	จริยธรรมที่เชื่อมโยง (17 ข้อ)																	จำนวน ความถี่
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
2537			1	1					1		1						1	5
2538	1	1	1	1			1		1								1	7
2539		1	1		1		1		1	1								6
2540			1				1	1	1		1		1					6
2541	1		1						1						1		1	5
2542	1		1						1						1		1	5
2543			1		1		1		1						1			5
2544			1				1		1						1			4
2545			1		1		1		1						1			5
2546	1		1		1		1		1						1			6
2547			1		1		1		1						1			5
2548	1		1		1		1		1						1			6
2549			1	1	1		1		1			1						6
2550	1		1	1	1				1				1					6
2551			1	1	1				1				1		1			6
2552			1		1		1		1				1					5
2553			1				1		1		1		1					5
2554			1				1		1		1		1					5
2555			1		1		1		1				1		1			5
2556			1		1		1		1						1			5
2557			1		1		1		1						1			5
2558			1	1	1		1		1									5
2559		1	1	1	1		1		1									6
2560		1	1		1		1		1									5
2561			1	1	1		1		1									5
2562		1	1		1				1		1							5
2563		1	1		1		1		1									5

พ.ศ.	จริยธรรมที่เชื่อมโยง (17 ข้อ)																	จำนวน ความถี่
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
2564		1	1		1		1		1						1			6
2565		1			1		1		1				1	1				6
2566		1	1		1		1		1				1					6
2567		1	1		1		1		1				1					6
จำนวนครั้งที่ปรากฏ	8	14	43	14	36	1	35	5	44	4	8	2	17	3	18	0	4	255

จาก ตาราง 2 การวิเคราะห์คำขวัญวันครูแห่งชาติในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 ถึงปี 2567 พบว่า คำขวัญในแต่ละปีมีการเชื่อมโยงกับจริยธรรมตามมาตรฐานวิชาชีพครูปี พ.ศ. 2556 อย่างชัดเจน ซึ่งการวิเคราะห์ในแต่ละปีแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของจริยธรรมที่เชื่อมโยง โดยแบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็นหลายประเด็นสำคัญดังนี้

จากตารางแสดงความถี่ของจริยธรรมที่เชื่อมโยงในแต่ละปี พบว่ามีการเชื่อมโยงจริยธรรมทั้งหมด 255 รายการ จากการวิเคราะห์คำขวัญจำนวน 46 ปี (พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2567) โดยมีจำนวนจริยธรรมที่เชื่อมโยงเฉลี่ยในแต่ละปีประมาณ 5.54 ข้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคำขวัญวันครูแห่งชาติในแต่ละปีมักจะสะท้อนถึงจริยธรรมของครูในหลายด้านอย่างสม่ำเสมอ

จริยธรรมที่ครูพึงมีข้อที่มีการเชื่อมโยงมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่

ข้อ 9: มีนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ (ได้รับการกล่าวถึง 44 ครั้ง)

ข้อ 3: ต้องรัก ศรัทธา (กล่าวถึง 43 ครั้ง)

ข้อ 5: รับผิดชอบต่อวิชาชีพ (กล่าวถึง 36 ครั้ง)

ข้อ 7: ต้องรัก เมตตา (กล่าวถึง 35 ครั้ง)

ข้อ 13: ไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ (กล่าวถึง 18 ครั้ง)

จริยธรรมที่มีการเชื่อมโยงน้อยที่สุด 5 อันดับท้าย ได้แก่

ข้อ 16: พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ฯลฯ (ไม่ถูกกล่าวถึงเลย)

ข้อ 6: เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ (กล่าวถึง 1 ครั้ง)

ข้อ 12: ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค (กล่าวถึง 2 ครั้ง)

ข้อ 14: พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ (กล่าวถึง 3 ครั้ง)

ข้อ 4: ซื่อสัตย์สุจริต (กล่าวถึง 4 ครั้ง)

จากข้อมูล ข้อ 16 เกี่ยวกับการเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาสังคม ไม่ถูกกล่าวถึงและไม่มี การเชื่อมโยงกับคำขวัญวันครูเลย อาจเนื่องจาก คำขวัญวันครูในบางปียังไม่ได้เน้นการนำเสนอในเรื่อง ของความรับผิดชอบต่อสังคมและการพัฒนา หรืออาจมุ่งเน้นไปที่ประเด็นที่มีความใกล้ชิดกับการปฏิบัติงานของครู ในห้องเรียนมากกว่า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปเป็นตารางแจกแจงความถี่ของคำขวัญวันครูแห่งชาติ (ปี พ.ศ. 2523 - 2567) โดยใช้สถิติการคำนวณ ได้แก่ จำนวนความถี่ (n) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการกระจาย (Variance) (S^2)

ตาราง 3 ตารางแจกแจงความถี่ของคำขวัญวันครูแห่งชาติ (ปี 2522 - 2567)

No.	พ.ศ.	(n)	(%)	M	SD	(S^2)	No.	พ.ศ.	(n)	(%)	M	SD	(S^2)
1	2522	9	52.94	0.53	2.62	6.87	25	2546	6	35.29	0.35	1.75	3.06
2	2523	5	29.41	0.29	1.46	2.13	26	2547	5	29.41	0.29	1.46	2.13
3	2524	6	35.29	0.35	1.75	3.06	27	2548	6	35.29	0.35	1.75	3.06
4	2525	5	29.41	0.29	1.46	2.13	28	2549	6	35.29	0.35	1.75	3.06
5	2526	5	29.41	0.29	1.46	2.13	29	2550	6	35.29	0.35	1.75	3.06
6	2527	4	23.53	0.24	1.17	1.37	30	2551	6	35.29	0.35	1.75	3.06
7	2528	6	35.29	0.35	1.75	3.06	31	2552	5	29.41	0.29	1.46	2.13
8	2529	6	35.29	0.35	1.75	3.06	32	2553	5	29.41	0.29	1.46	2.13
9	2530	7	41.18	0.41	2.04	4.16	33	2554	5	29.41	0.29	1.46	2.13
10	2531	6	35.29	0.35	1.75	3.06	34	2555	5	29.41	0.29	1.46	2.13
11	2532	7	41.18	0.41	2.04	4.16	35	2556	5	29.41	0.29	1.75	3.06
12	2533	5	29.41	0.29	1.46	2.13	36	2557	5	29.41	0.29	1.75	3.06
13	2534	6	35.29	0.35	1.75	3.06	37	2558	5	29.41	0.29	1.75	3.06
14	2535	7	41.18	0.41	2.04	4.16	38	2559	6	35.29	0.35	1.46	2.13
15	2536	3	17.65	0.18	0.87	0.76	39	2560	5	29.41	0.29	1.75	3.06
16	2537	5	29.41	0.29	1.46	2.13	40	2561	5	29.41	0.29	1.75	3.06
17	2538	7	41.18	0.41	2.04	4.16	41	2562	5	29.41	0.29	2.04	4.16
18	2539	6	35.29	0.35	1.75	3.06	42	2563	5	29.41	0.29	1.75	3.06

No.	พ.ศ.	(n)	(%)	M	SD	(S ²)	No.	พ.ศ.	(n)	(%)	M	SD	(S ²)
19	2540	6	35.29	0.35	1.75	3.06	43	2564	6	35.29	0.35	2.04	4.16
20	2541	5	29.41	0.29	1.46	2.13	44	2565	6	35.29	0.35	1.75	3.06
21	2542	5	29.41	0.29	1.46	2.13	45	2566	6	35.29	0.35	1.75	3.06
22	2543	5	29.41	0.29	1.46	2.13	46	2567	6	35.29	0.35	1.75	3.06
23	2544	4	23.53	0.24	1.17	1.37	M	5.54	32.59	0.33	1.67	2.86	
24	2545	5	29.41	0.29	1.46	2.13							

จากตาราง 3 การวิเคราะห์คำขวัญวันครูแห่งชาติของครูสภาระหว่างปี พ.ศ. 2522 ถึง 2567 จำนวน 46 คำขวัญ พบว่า คำขวัญเหล่านี้มีการสะท้อนจริยธรรมที่ครูพึงมีตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ปี พ.ศ. 2556 อย่างชัดเจน โดยมีการแจกแจงความถี่และข้อมูลที่แสดงถึงการมุ่งเน้นในด้านต่าง ๆ ของจริยธรรมวิชาชีพครู พบว่า

1. ค่าความถี่เฉลี่ยของจริยธรรมในคำขวัญวันครูแห่งชาติระหว่างปี พ.ศ. 2522–2567 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.54 ครั้ง ต่อปี โดยความถี่สูงสุดคือ 9 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2522 และความถี่ต่ำสุดคือ 3 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2536
2. ค่าร้อยละเฉลี่ยของการปรากฏของจริยธรรมในคำขวัญแต่ละปีอยู่ที่ 32.59% สะท้อนถึงความถี่การกล่าวถึงจริยธรรมในแต่ละปีว่ามีระดับที่ค่อนข้างคงที่ตลอดช่วงเวลา
3. ค่าเฉลี่ยของจำนวนครั้งที่ปรากฏของจริยธรรมในคำขวัญเท่ากับ 0.33 แสดงถึงการกระจายตัวของข้อมูลที่มีลักษณะสมดุโดยรวม
4. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเฉลี่ยอยู่ที่ 1.67 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลมีการกระจายตัวในระดับปานกลางจากค่าเฉลี่ย
5. ค่าการกระจายเฉลี่ยของข้อมูลอยู่ที่ 2.86 ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความแปรปรวนในจำนวนครั้งที่จริยธรรมแต่ละข้อปรากฏในคำขวัญวันครูตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

แนวโน้มโดยรวม ความถี่การปรากฏของจริยธรรมในคำขวัญวันครูแห่งชาติมีความสม่ำเสมอค่อนข้างมากในแต่ละปี อย่างไรก็ตาม มีบางปีที่ความถี่สูงกว่าค่าเฉลี่ย เช่น ปี พ.ศ. 2522 (9 ครั้ง) และปี พ.ศ. 2530, 2532, 2534, 2538 (7 ครั้ง)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำขวัญวันครูแห่งชาติแสดงให้เห็นว่าจริยธรรมได้รับการกล่าวถึงอย่างสม่ำเสมอในระดับปานกลางถึงสูง สะท้อนถึงความสำคัญที่ให้การปลูกฝังจริยธรรมในบทบาทของครูในสังคมไทย ผลการวิเคราะห์นี้ชี้ให้เห็นว่าคำขวัญวันครูที่นำเสนอมีการสะท้อนจริยธรรมในวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง และมีความสำคัญต่อการส่งเสริมคุณค่าทางจริยธรรมในระบบการศึกษา

5. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ปีพุทธศักราช พ.ศ. 2556 ในคำขวัญวันครูแห่งชาติ ระหว่างปีพุทธศักราช 2522-2567 จากผลการวิเคราะห์คำขวัญวันครูแห่งชาติระหว่างปี พ.ศ. 2522-2567 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากการวิเคราะห์คำขวัญวันครูแห่งชาติของคุรุสภาระหว่างปี พ.ศ. 2522-2567 จำนวน 46 คำขวัญ พบว่ามีการสะท้อนจริยธรรมของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูปี พ.ศ. 2556 อย่างชัดเจน โดยเฉลี่ยมีจริยธรรม 5.54 ข้อต่อปี หรือคิดเป็นร้อยละ 32.59 (1) ความถี่เฉลี่ยของจริยธรรมในคำขวัญวันครูระหว่างปี พ.ศ. 2522-2567 อยู่ที่ 5.54 ครั้งต่อปี โดยมีความถี่สูงสุด 9 ครั้งในปี พ.ศ. 2522 และต่ำสุด 3 ครั้งในปี พ.ศ. 2536 (2) ค่าร้อยละเฉลี่ยของการปรากฏของจริยธรรมในคำขวัญแต่ละปีอยู่ที่ 32.59% สะท้อนถึงความถี่ที่ค่อนข้างคงที่ตลอดช่วงเวลา (3) ค่าเฉลี่ยของจำนวนครั้งที่จริยธรรมปรากฏในคำขวัญอยู่ที่ 0.33 บ่งชี้ถึงการกระจายตัวที่สมดุล (4) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเฉลี่ยอยู่ที่ 1.67 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลมีการกระจายในระดับปานกลางจากค่าเฉลี่ย (5) ค่าการกระจายเฉลี่ยของข้อมูลอยู่ที่ 2.86 สะท้อนถึงความแปรปรวนของจำนวนครั้งที่จริยธรรมแต่ละข้อปรากฏในคำขวัญวันครู โดยรวม ความถี่การปรากฏของจริยธรรมในคำขวัญวันครูมีความสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตาม บางปีมีความถี่สูงกว่าค่าเฉลี่ย เช่น ปี พ.ศ. 2522 (9 ครั้ง) และปี พ.ศ. 2530, 2532, 2534, 2538 (7 ครั้ง) ซึ่งอาจสะท้อนการตอบสนองต่อบริบทและความต้องการด้านการศึกษาของแต่ละช่วงเวลา เช่น การปฏิรูปการศึกษา หรือการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณครู

การเชื่อมโยงระหว่างจริยธรรมในคำขวัญวันครูกับนโยบายการศึกษาพบว่า มีการส่งเสริมคุณธรรมของครูผ่านการปฏิรูปการศึกษา เช่น การปลูกฝังคุณธรรมในศิษย์ หรือการเน้นความรับผิดชอบในวิชาชีพ จำนวนจริยธรรมเฉลี่ยในแต่ละปีไม่สูงมากนัก ชี้ให้เห็นถึงการเลือกเน้นจริยธรรมที่เฉพาะเจาะจงเพื่อตอบสนองต่อปัญหาและบริบทที่แตกต่างกัน การใช้คำขวัญวันครูช่วยยกระดับบทบาทของครูในการพัฒนาสังคมไทยอย่างยั่งยืน โดยสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ซึ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณธรรมของครู โดยมีจุดเน้นสำคัญดังนี้

1. จริยธรรมที่ได้รับการกล่าวถึงบ่อยที่สุด ได้แก่ การมีนิสัยดีงาม (ข้อ 9) ความรักและศรัทธาในอาชีพ (ข้อ 3) และความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ (ข้อ 5) ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านคุณธรรมและการปฏิบัติหน้าที่

2. การกระจายความสำคัญของจริยธรรม พบว่าบางข้อได้รับการกล่าวถึงน้อย เช่น ข้อ 16 (การพัฒนาผู้นำด้านเศรษฐกิจและสังคม) และข้อ 14 (การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน) สะท้อนให้เห็นว่าคำขวัญมุ่งเน้นไปที่บทบาทของครูในด้านการศึกษาเป็นหลัก

3. การสะท้อนแนวทางการพัฒนาครู จริยธรรมที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดแสดงถึงการพัฒนาครูในฐานะผู้นำทางคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งมีผลต่อคุณภาพการศึกษาในระยะยาว

4. การเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู คำขวัญวันครูสะท้อนถึงแนวทางปฏิบัติที่เน้นการพัฒนาคุณธรรมของครู และการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์และสังคมโดยรวม โดยสรุป คำขวัญวันครูแห่งชาติเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมของครู และสะท้อนถึงแนวโน้มและทิศทางการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยในแต่ละช่วงเวลา

จากข้างต้น คุณธรรมเป็นภาพของจิตใจกล่าวคือ คุณสมบัติที่เสริมสร้างจิตใจให้ตั้งงาม ให้เป็นจิตใจที่สูง ประณีตและประเสริฐ เช่น 1. เมตตา คือ ความรักปรารถนาดีเป็นมิตรอยากให้ผู้อื่นมีความสุข 2. กรุณา คือ ความสงสารอยากช่วยเหลือผู้อื่นมีความสุข 3. มุทิตา คือ ความพลอยยินดีพร้อมที่จะส่งเสริมสนับสนุนผู้ที่ประสบความสำเร็จ ให้มีความสุขหรือก้าวหน้าในการทำสิ่งที่ตั้งงาม 4. อุเบกขา คือ การวางตัววางใจเป็นกลาง เพื่อรักษารธรรม เมื่อผู้อื่นควรจะต้องรับ ผิดชอบต่อการกระทำของเขาตามเหตุและผล 5. จาคะ คือ ความมีน้ำใจเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว พระธรรมปิฎก (ป.อ.ยุตโต) (2540) สอดคล้องกับนิยามของ วคิน อินทสระ (2541) ที่กล่าวตามหลักจริยศาสตร์ว่าคุณธรรม คืออุปนิสัย อันตั้งงามซึ่งสั่งสมอยู่ในดวงจิต อุปนิสัยอันนี้ได้มาจากความพยายามและความประพฤติติดต่อกันมา เป็นเวลานาน...คุณธรรมสัมพันธ์กับหน้าที่อย่างมาก เพราะการทำหน้าที่จนเป็นนิสัย จะกลายเป็นอุปนิสัยอันตั้งงามที่สั่งสมในดวงจิตเป็นบารมี มีลักษณะอย่างเดียวกันนี้ถ้าเป็นฝ่ายชั่วเรียกว่า “อาสวะ” คือกิเลสที่หมักหมมในดวงจิต ย้อมจิตให้เศร้าหมองเกราะกรังด้วยความชั่วนานาประการกลายเป็น สันดานชั่ว ทำให้แก้ไขยากสอนยาก กล่าวโดยสรุป คุณธรรมคือความล้ำเลิศแห่งอุปนิสัยซึ่งเป็นผลของ การการทำหน้าที่จนกลายเป็นนิสัยนั่นเอง

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2564 ของชมพูพรารมิ่งมงคล และอุษาพร เสวกวิ (2565) ชี้ให้เห็นแนวทางการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน 11 แนวทางตามมุมมองของครู และ 5 ด้าน 10 แนวทางตามมุมมองของผู้บริหาร ซึ่งแนวทางเหล่านี้สอดคล้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพครู พ.ศ. 2556 และแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ของ Peter M. Senge ซึ่งแนวทางที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาครูและผู้บริหารของโรงเรียนให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ เพื่อผลิตนักเรียนที่มีศักยภาพสูงในด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี อีกทั้งสามารถสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาสังคม ประเทศชาติ และเผยแพร่สู่ระดับนานาชาติ นอกจากนี้ งานศึกษาของพระมหาภูมิพัฒน์ ญาณวฑฺฒโน (คำมี) (2565) เรื่อง “ครูดี ศิษย์ดี มีอนาคตดี ในสังคมชาวพุทธ” พบว่าคุณลักษณะของครูที่ดีในทางพระพุทธศาสนาประกอบด้วย 1) กัลยาณมิตร – ครูควรเป็นที่พึ่งทางปัญญาและเป็นแบบอย่างที่ดี 2) หลักทศ 6 – หน้าที่ของครูตามหลักธรรม และ 3) พรหมวิหาร – คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นผู้ใหญ่ที่น่าเคารพ ส่วนศิษย์ที่ดีต้องมี 1) หลักทศ 6 – หน้าที่ของศิษย์ที่ช่วยให้ครูเมตตาสั่งสอน 2) อิทธิบาท – ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเรียน และ 3) พหุสุต – ความใฝ่รู้เพื่อความเป็นบัณฑิตและการประกอบอาชีพ แนวคิดการดำเนินชีวิตที่นำไปสู่ออนาคตที่ดีของครูและศิษย์ ได้แก่ 1) ความไม่ประมาท – หลักธรรมสำคัญที่ช่วยให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ – ส่งเสริมอนาคตที่ดีในปัจจุบัน และ 3) ธรรม 4 ประการ – นำไปสู่ความเจริญในอายุ

วรรณะ สุข และพละ ผลการศึกษาทั้งหมดสะท้อนว่า คุณธรรมของครูและศิษย์ในพระพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสรรค์บุคลากรที่มีคุณภาพ และหากบุคคลทั่วไปดำเนินชีวิตตามหลักธรรมเหล่านี้ ก็จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมโดยรวม

คำขวัญวันครูตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 ถึง 2567 สะท้อนถึงความตั้งใจในการบูรณาการจริยธรรมที่หลากหลายเพื่อปลูกฝังให้ครูมีคุณธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และสังคม โดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นเรื่องความรัก ความเมตตา และการเป็นแบบอย่าง ขณะที่คุณธรรมสำคัญ เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต การไม่แสวงหาผลประโยชน์ และการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม กลับไม่ได้ถูกกล่าวถึงโดยตรง ซึ่งอาจจำกัดการสื่อสารด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ แม้คำขวัญจะเน้นคุณธรรมบางประการ แต่ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น เพื่อช่วยให้ครูดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ คำขวัญในช่วงหลังสะท้อนบทบาทของครูในยุคดิจิทัลมากขึ้น รวมถึงการกล่าวถึงพระมหากษัตริย์และพระราชินีในฐานะครูของแผ่นดิน โดยเฉพาะช่วงปี 2550-2557 ซึ่งตอกย้ำความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ในบริบทการศึกษาไทย อย่างไรก็ตาม การกระจายจำนวนจริยธรรมในคำขวัญแต่ละปีไม่สม่ำเสมอ บางปีมีมากกว่า 6 ข้อ ขณะที่บางปีมีเพียง 3-4 ข้อ ซึ่งสะท้อนถึงการเลือกเน้นจริยธรรมตามสถานการณ์และความสำคัญของเหตุการณ์ในช่วงเวลานั้น โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนคำขวัญให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละปี

จากการวิเคราะห์คำขวัญวันครูแห่งชาติ พบแนวโน้มสำคัญที่สะท้อนถึงการพัฒนาและการปรับตัวของครูในยุคปัจจุบัน ดังนี้

1. การปรับตัวทางเทคโนโลยี ในช่วงหลัง คำขวัญวันครูมักกล่าวถึงการพัฒนาและการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีมากขึ้น สะท้อนถึงบทบาทของครูในยุคดิจิทัลที่ต้องใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนและพัฒนาตนเอง
2. การกล่าวถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ คำขวัญหลายปี โดยเฉพาะช่วงปี พ.ศ. 2550-2557 กล่าวถึงพระมหากษัตริย์และพระราชินีในฐานะ "ครูของแผ่นดิน" สะท้อนถึงบทบาทของพระองค์ในด้านการศึกษาและการพัฒนาความรู้ของชาติ
3. จริยธรรมที่ปรากฏเด่นชัด คำขวัญเน้นย้ำจริยธรรมของครู โดยพบว่า "รัก เมตตา เอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริม และให้กำลังใจศิษย์" เป็นคุณธรรมที่กล่าวถึงมากที่สุด (9 ครั้ง) รองลงมาคือ "เป็นแบบอย่างที่ดี"
4. จริยธรรมในระดับปานกลาง (3-4 ครั้ง) ได้แก่ "พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์", "รัก ศรัทธาต่อวิชาชีพ", "ประพฤติตนเป็นแบบอย่าง", "เป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนา" และ "ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย"
5. จริยธรรมที่ไม่ปรากฏในคำขวัญ แม้คำขวัญจะเน้นเรื่องความรักและการเป็นแบบอย่างที่ดี แต่กลับไม่มีการกล่าวถึงจริยธรรมสำคัญ เช่น "ซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพ", "รับผิดชอบต่อวิชาชีพ", "เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ", "ไม่แสวงหาผลประโยชน์มิชอบ", "ส่งเสริมความสามัคคี" และ "รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม"

แม้ว่าคุณธรรมเหล่านี้จะเป็นหลักการสำคัญที่ครูควรยึดถือในการทำงาน แต่กลับไม่ได้รับการกล่าวถึงโดยตรงในคำขวัญ ซึ่งสะท้อนว่าจริยธรรมบางด้านอาจไม่ได้รับการเน้นย้ำในคำขวัญวันครู

6. องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) จากการศึกษาวิเคราะห์คำขวัญวันครู ระหว่างปีพุทธศักราช 2522-2567 สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การส่งเสริมจริยธรรมผ่านคำขวัญวันครู คำขวัญวันครูสะท้อนคุณธรรมสำคัญที่ครูควรมี เช่น ความรัก ศิษย์ ความรับผิดชอบ และการเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทในการพัฒนาสังคมและการศึกษา
2. การเน้นเฉพาะจริยธรรมในแต่ละปี จำนวนคุณธรรมเฉลี่ย 5.54 ข้อต่อปี แสดงถึงการคัดเลือกจริยธรรมให้เหมาะกับบริบท เช่น การปฏิรูปการศึกษามักเน้นเรื่องความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ
3. การเชื่อมโยงกับแนวนโยบายการศึกษา คำขวัญแต่ละปีสะท้อนแนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเน้นสร้างครูที่มีคุณธรรมและทักษะการสอนที่เหมาะสมต่ออนาคตของชาติ
4. การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คำขวัญวันครูกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองและยึดถึงบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมและคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน
5. ผลกระทบต่อการพัฒนาสังคมไทย คำขวัญช่วยยกระดับบทบาทครูในการพัฒนาสังคม โดยเสริมสร้างคุณธรรมที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและความก้าวหน้าของประเทศ

7. สรุป

จริยธรรมที่ครูพึงมีในคำขวัญวันครูตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 ถึงปี พ.ศ. 2567 ได้จากหลายมุมมอง ดังนี้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจของผู้กำหนดคำขวัญในการบูรณาการจริยธรรมที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นและปลูกฝังให้ครูมีคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของตน ตลอดจนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์และสังคมได้ อย่างไรก็ตาม การกระจายจำนวนจริยธรรมในแต่ละปีพบว่าไม่สม่ำเสมอ บางปีมีจำนวนจริยธรรมมากกว่า 6 ข้อ ขณะที่บางปีมีเพียง 3-4 ข้อ ซึ่งสะท้อนถึงการเลือกเน้นจริยธรรมตามสถานการณ์และความสำคัญของเหตุการณ์ในช่วงเวลานั้น ๆ โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนคำขวัญให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการที่เกิดขึ้นในแต่ละปี

8. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของจริยธรรมในคำขวัญวันครูและความเชื่อมโยงกับนโยบายการศึกษาของประเทศ จึงควรสนับสนุนให้การส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพครูเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษาของรัฐ โดยเน้นการอบรม พัฒนา และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ตลอดจนส่งเสริมคุณธรรมที่ตอบโจทย์สถานการณ์และปัญหาสังคมในแต่ละช่วงเวลา นอกจากนี้ ควรบรรจุการพัฒนาคุณธรรมของครูไว้ในหลักสูตรการฝึกอบรมทั้งระดับต้นและระดับสูง

8.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เปิดโอกาสให้สำรวจประเด็นเพิ่มเติมสำหรับงานวิจัยในอนาคต ได้แก่

1. การเปรียบเทียบคำขวัญวันครูในช่วงเวลาต่าง ๆ และผลกระทบต่อพฤติกรรมและคุณธรรมของครูในระดับต่าง ๆ

2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมในคำขวัญวันครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนถึงบทบาทของจริยธรรมในการพัฒนาการศึกษาของประเทศ

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ครูสภา. (2567). คำขวัญวันครู. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2567 จาก <https://www.ksp.or.th/category/teacherday/>

ครูสภา. (2567). ประวัติวันครู. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2567 จาก <https://www.ksp.or.th/category/teacherday/>

ชมพูพราว มิ่งมงคล และอุษาพร เสวกวิ. (2565). การสังเคราะห์งานวิจัยด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู ระหว่างปี พ.ศ. 2553–2564 เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย. วารสารศึกษาศาสตร์ มจร, 11(1), 69–83.

นพวรรณ พันธุมธนา และคณะ. (2530). คำขวัญในภาษาไทย. ใน รายงานการวิจัย 700 ปีลายสือไทย. ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540). การพัฒนาจริยธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 5). สำนักพิมพ์พุทธธรรม.

- พระมหาภูมิพัฒน์ ญาณวฑฺฒโน (คำมี). (2565). ครุฑดี ศิษย์ดี มีอนาคตดี ในสังคมชาวพุทธ. *วารสารพระธรรมทูต*, 3(1), 42–53.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2556). ข้อบังคับครุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556. *ราชกิจจานุเบกษา*, 130(ตอนพิเศษ 130 ง), 73. (4 ตุลาคม 2556).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). ข้อบังคับครุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. *ราชกิจจานุเบกษา*, 136(ตอนพิเศษ 68 ง), 18–19. (20 มีนาคม 2562).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- วสิน อินทสระ. (2541). *พุทธจริยศาสตร์*. โรงพิมพ์ทองกวาว.